

ÖZET/ABSTRACT

Çalışmada, 2015-2017 yılları arasında Zonguldak Tarım ve Orman İl Müdürlüğü Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Şube Müdürlüğü inspektörlerince, Bitki Karantinası Yönetmeliği ve ilgili mevzuat çerçevesinde gerçekleştirilen orman ürünleri ithalatı karantina kontrolleri incelenmiştir. Çalışmada, Zonguldak İli'nde 2015-2017 yılları arasında kontrolleri gerçekleştirilen ürün çeşitlerinin, ürün miktarlarının, kontrolü gerçekleştirilen ürünlerin menşelerinin, ürün beraberinde yabancı istilacı türlerin taşınıp taşınmadığının, yabancı istilacı tür taşınması durumunda taşınan türlerin tespit edilmesi ve orman ürünleri ithalatında yabancı istilacı türlerin taşınması hususunda farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Zonguldak Gümrük Müdürlüğü'nün ülkemize orman ürünü ithalinde yetkili 48 gümrük kapısından birisi olması ve kontrol işlemlerinin gerçekleştirildiği limanın, Ukrayna, Rusya ve Beyaz Rusya gibi Karadeniz ülkelerinden ithal edilmek istenen orman ürünleri için tercih edilen bir giriş noktası olması nedeniyle çalışma alanı olarak Zonguldak seçilmiştir. Çalışmada, bitki karantinası uygulamalarına çerçeve oluşturan uluslararası kuruluşlar ve anlaşmalar ile Türkiye'nin bu kuruluşlarla olan bağlantısı irdelenmiştir. Türkiye'de karantina uygulamalarına ilişkin mevzuat ve karantina kontrollerini yürüten kurumlara yer verilmiş ve orman ürünü ithalatında kontrole yetkili gümrük müdürlükleri listelenmiştir. Ayrıca karantina kavramının doğuşu, bitki ve bitkisel ürünler üzerinde karantina uygulamalarının başlaması, gelişmesi ve güncel durumuna ulaşmasına dair literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Zonguldak Tarım ve Orman İl Müdürlüğü'nden ve Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan elde edilen veriler ve bilgiler Excel programı vasıtasıyla basit matematiksel ve grafiksel yöntemler kullanılarak işlenmiş ve tablo haline getirilmiştir. 2015-2017 yılları arasında bitki karantinası ithalat kontrolü gerçekleştirilen orman ürünlerinin %98,03'lük kısmının Ukrayna olmak üzere, sırasıyla Rusya Federasyonu, Beyaz Rusya ve Çin Halk Cumhuriyeti menşeli olduğu görülmüştür. Kontrol görevlisi inspektörlerce kontrolü yapılan orman ürünlerinin %93,39'unun ibrelili türler (çam, ladin, göknar) olduğu, bunların dışında; meşe, dişbudak, ıhlamur, kavak, huş, gürgen, kayın türü orman ürünü ve çok az miktarda da uluslararası ticarete taşınan ürünleri desteklemek için kullanılan ahşap ambalaj materyallerinin de karantina kontrolünün gerçekleştirildiği görülmüştür. 2015-2017 yılları arasında gerçekleştirilen 11636 adet işlemde 137'sinde uygunsuzluk tespit edilmiştir. 137 işlemin 129 tanesi, bitki karantinası kontrolü gerçekleştirilen orman ürünü üzerinde zararlı ya da zararlı belirtisine rastlanılması neticesinde, 8 tanesi ise belge kontrolleri neticesinde belgedeki eksiklik ya da belge eksikliği ya da özel şart eksikliğinden kaynaklanmıştır. Zararlı ya da zararlı belirtisi tespiti nedeniyle uygunsuzluk bulunan 129 adet sevkiyatın 120 tanesi *Monochamus spp.*, 2 tanesi *Aconthocinus aedilis*, 1 tanesi *Tomicus piniperda*, 1 tanesi *Arhopalus spp.*, 1 tanesi *Sirex noctilio* ve 4 tanesi de teşhis edilemeyen karantina etmeni olmayan zararlılardır.

The quarantine controls that is inspected within plant quarantine regulation and relevant legislation of forest product import that inspected by the quarantine inspectors of Zonguldak Directorate of Agriculture and Forestry Directorate of Crop Production and Plant Health from 2015 to 2017 is examined at this study. In this study, it has been aimed that being detected the type, amount and the origin of the product that is inspected, whether the product is carried with foreign invasive species, detection of species carried in case of foreign invasion and create awareness on the transportation of foreign invasive species in forest products imports. Zonguldak has been chosen as a study area due to the Zonguldak Customs Directorate that is one of the 48 customs offices authorized to import forest products to our country, and the port where the control operations are carried out is a preferred entry point for the forest products to be imported from the Black Sea countries such as Ukraine, Russian Federation and Belarus. The international organisations and the international agreements that create framework for the plant quarantine inspections and the contacts of the Republic of Turkey with these organisations and agreements have been examined in this study. The study contain the legislation of Turkey on quarantine practices, and the institutions that carried out the quarantine controls, and the authorized custom managements on the forest product import has been listed. In addition, the literature review about the emergence of the concept of quarantine, the start, development and reach the current status of quarantine was carried out. The data and information obtained from Zonguldak Directorate of Agriculture and Forestry and Ministry of Agriculture and Forestry have been processed and prepared by using simple mathematical and graphical methods via Excel programme. Between 2015-2017 years, it has seen that the 98,03% of the forest product which was inspected by plant quarantine, was imported from Ukraine. And others were imported from respectively Russian Federation, Belarus and China. It has seen that 93,39% of forest product inspected by quarantine inspectors was coniferous species as pine, spruce and fir. Except those, oak, ash, linden, poplar, birch, hornbeam, beech species and wood packaging materials used to support products transported in international trade was inspected. Of the 11636 transactions carried out between 2015-2017, 137 were found to be non-compliant. The reason of the 129 non-compliant of 137 transactions were found to be harmful pest or harmful pest residues on the forest product. 8 non-compliant of 137 transactions were due to the lack of document or lack of information in the document and lack of additional declaration after the result of the document checks. Of the 129 non-compliance that were found to be non-compliant due to harmful or harmful traces, 120 were *Monochamus spp.*, 2 were *Aconthocinus spp.*, 1 were *Tomicus piniperda*, 1 were *Arhopalus spp.*, 1 were *Sirex noctilio* and 4 were non-quarantine pests which has not be able to be identified.